

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
П'ята секція

РІШЕННЯ

Справа «Тихонов проти України»
(Заява № 17969/09)

СТРАСБУРГ
10 грудня 2015 року

ОСТАТОЧНЕ
10/03/2016

Автентичний переклад

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Тихонов проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Ангеліка Нуссбергер (<...>) Голова,
Ганна Юдківська (<...>),
Ханлар Хаджиєв (<...>),
Андре Потоцький (<...>),
Фаріс Вегабовіч (<...>),
Йонко Грозєв (<...>),
Карло Ранцоні (<...>), судді,
та Клаудія Вестердік (<...>), Секретар секції,

після обговорення за зачиненими дверима 17 листопада 2015 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 17969/09), яку 20 березня 2009 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) громадянин України п. Ігор Миколайович Тихонов (далі - заявник).

2. Інтереси заявника, якому було надано правову допомогу, представляла пані О.М. Ащенко - юрист, яка практикує у м. Харкові. Уряд України (далі - Уряд) представляв його Уповноважений, на останніх етапах провадження - п. Б. Бабін з Міністерства юстиції України.

3. Заявник скаржився за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції на те, що на початковому етапі провадження йому не було забезпечено доступу до захисника та що у той час він надав визнавальні покази внаслідок жорстокого поведіння та порушення його права не свідчити проти себе.

4. 5 листопада 2012 року про заяву було повідомлено Уряд.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1979 році. На момент подання заяви до Суду він відбував покарання у Вінницькій виправній колонії.

6. 12 лютого 2006 року літнього чоловіка було знайдено вбитим у своєму будинку в смт Павлиш Кіровоградської області. Слідчий прокуратури Онуфріївського району порушив кримінальну справу.

7. Того ж дня працівники Онуфріївського районного відділу МВС України в Кіровоградській області (далі - райвідділ міліції) затримали заявника на підставі статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення за дрібне хуліганство, що згідно зі статтею 173 зазначеного Кодексу є адміністративним правопорушенням. Згідно з твердженнями заявника впродовж наступних двох днів працівники міліції чинили на нього психологічний тиск та застосовували фізичне насильство з метою отримання визнавальних показів щодо вбивства.

8. 14 лютого 2006 року слідчий прокуратури Онуфріївського району допитав заявника в якості підозрюваного у вчиненні вбивства. Перед допитом слідчий запитав у заявника, чи бажає він мати захисника. Заявник відмовився. Під час допиту заявник зізнався у скоєнні вбивства.

9. 15 лютого 2006 року заявник взяв участь у відтворенні обстановки і обставин події та у присутності понятих показав, як він вчинив вбивство. Перед проведенням цієї слідчої дії заявник відмовився від захисника.

10. 17 лютого 2006 року Онуфріївський районний суд Кіровоградської області (далі - районний суд) обрав заявникові запобіжний захід у вигляді взяття під варту.

11. 24 лютого 2006 року на підставі клопотання заявника про надання йому правової допомоги слідчий запропонував йому правову допомогу безоплатного захисника. Заявник відмовився, зазначивши, що він бажає мати іншого захисника, якого буде забезпечено його родичами. Того ж дня заявник заперечив свою вину та заявив, що він зазнав психологічного тиску та фізичного жорстокого поводження з боку працівників міліції, що призвело до надання ним визнавальних показів.

12. 13 червня 2006 року заявника знову допитували. Він повідомив, що буде захищати себе особисто, без захисника. Він не визнав своєї вини та відмовився надавати подальші пояснення.

13. 19 червня 2006 року справу було передано до районного суду для розгляду по суті.

14. 15 серпня 2006 року районний суд повернув справу до прокуратури Петрівського району Кіровоградської області на додаткове розслідування. В якості підстав для такого рішення суд вказав, що відомості про особу заявника, включаючи його попередні судимості, було зібрано неналежним чином; слідчий проігнорував клопотання заявника про надання йому іншого захисника після його відмови від безоплатного захисника; заявникові не було роз'яснено його право на допомогу захисника при ознайомленні з матеріалами справи після закінчення досудового слідства; та що заявник не мав змоги ознайомитися з усіма матеріалами справи.

15. 3 жовтня 2006 року апеляційний суд Кіровоградської області (далі - апеляційний суд) залишив постанову районного суду від 15 серпня 2006 року без змін.

16. 5 грудня 2006 року прокуратурою Петрівського району заявникові було призначено безоплатного захисника, а також допущено до участі у провадженні в якості захисника матір заявника. На допиті 12 грудня 2006 року у присутності захисника заявник заперечив свою вину та відмовився відповідати на будь-які подальші запитання.

17. 20 лютого 2007 року прокуратура Онуфріївського району винесла постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції за фактом стверджуваного заявником жорстокого поводження у період з 12 по 14 лютого 2006 року. Провівши дослідчу перевірку, прокуратура не встановила жодних доказів на підтвердження жорстокого поводження із заявником з боку працівників міліції.

18. 23 лютого 2007 року додаткове розслідування було закінчено, а справу знову передано до районного суду для розгляду по суті.

19. Під час судового розгляду справи заявник, інтереси якого представляв безоплатний захисник, заперечив обвинувачення та стверджував, що його визнавальні покази були отримані внаслідок жорстокого поводження у порушення його процесуальних прав.

20. 21 червня 2007 року районний суд визнав заявника винним у скоєнні умисного вбивства та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на дев'ять років. Суд мотивував свої висновки речовими і документальними доказами, усними показами та висновками експертиз. Суд посилався, зокрема, на первинні визнавальні покази заявника, зазначивши, що вони узгоджувалися з іншими наявними у матеріалах справи доказами. Суд вважав, що подальша відмова заявника від зазначених показів та заперечення вини були його спробою уникнути покарання.

21. Районний суд також відхилив твердження заявника про жорстоке поводження як необґрунтовані. Суд взяв до уваги дослідчі перевірки, проведені прокуратурою Онуфріївського району, за результатами яких у діях працівників міліції ознак складу злочину виявлено не було. Суд також допитав слідчого та понятих, які брали участь у відтворенні обстановки та обставин події, які також заперечили твердження заявника. Суд переглянув відеозаписи надання заявником визнавальних показів та не виявив жодних ознак жорстокого поводження.

22. Того ж дня районний суд ухвалив окрему постанову, якою повідомив прокурора Кіровоградської області про процесуальні порушення, вчинені працівниками правоохоронних органів під час досудового розслідування справи заявника. Суд зазначив, зокрема, що затримання заявника і тримання його під вартою з 12 по 14 лютого 2006 року за вчинення стверджуваного адміністративного правопорушення не були законними, а також вказав, що адміністративну справу так і не було розглянуто компетентним органом влади. Цю ухвалу оскаржено не було.

23. Заявник оскаржив свій вирок. Він стверджував, зокрема, що на початковій стадії розслідування його право на захист було порушено та що його визнавальні покази були отримані в результаті жорстокого поводження з ним.

24. 15 січня 2008 року апеляційний суд Кіровоградської області залишив вирок від 21 червня 2007 року без змін, зазначивши, що вину заявника було чітко встановлено різними наявними у матеріалах справи доказами, включаючи первинні визнавальні покази заявника. Суд відхилив твердження заявника про жорстоке поводження та порушення його процесуальних прав як безпідставні. Суд також постановив, що процесуальні недоліки, виявлені судом першої інстанції, не вплинули на його висновки щодо суті кримінальної справи.

25. Заявник оскаржив це рішення у касаційному порядку, повторивши аргументи, які він наводив у скарзі до апеляційного суду.

26. 7 жовтня 2008 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника як необґрунтованої та залишив рішення судів нижчих інстанцій без змін.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

27. Стаття 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року передбачає, що дрібне хуліганство, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, є адміністративним порушенням.

28. Стаття 263 зазначеного Кодексу у редакції на час подій передбачала, зокрема, що особи, які вчинили дрібне хуліганство, можуть бути затримані до розгляду справи компетентним органом.

29. Інші відповідні положення національного законодавства наведено в рішенні у справі «Орловський проти України» (Orlovskiy v. Ukraine) (заява № 12222/09, пп. 48-50, від 2 квітня 2015 року).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

30. Заявник скаржився, що з 12 по 14 лютого 2006 року він зазнав жорстокого поводження з боку працівників міліції. Він посилався на статтю 3 Конвенції, яка передбачає таке:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.»

Прийнятність

31. Уряд доводив, що скарга заявника була нечіткою та необґрунтованою. Не було жодних доказів того, що у період з 12 по 14 лютого 2006 року заявник зазнав будь-яких тілесних ушкоджень. Його твердження було перевірено національними органами влади та не встановлено жодних ознак жорстокого поводження.

32. Заявник наполягав на тому, що у вказаний період часу працівники міліції били та катували його. Хоча його твердження не підтверджувалися жодними медичними документами, його заяви мало бути достатньо для встановлення порушення.

33. Суд нагадує, що стаття 3 Конвенції категорично забороняє катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження. При оцінці доказів Суд зазвичай керується критерієм доведеності «поза розумним сумнівом». Проте така доведеність може впливати із сукупності ознак чи схожих неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою (див. рішення у справі «Гефген проти Німеччини» (<...>) [ВП], заява № 22978/05, пп. 87 і 92, ECHR 2010 з подальшими посиланнями).

34. У цій справі твердження заявника про жорстоке поводження не підтверджуються жодними медичними або будь-якими іншими доказами. Окрім загальної скарги заявника Суд у своєму розпорядженні не має матеріалів, які б свідчили, що працівники міліції піддавали його будь-якому психологічному тиску або фізичному жорстокому поводженню. У зв'язку з цим Суд зауважує, що твердження заявника було перевірено національними органами, зокрема районною прокуратурою та судами, які розглядали кримінальну справу щодо заявника, і вони не виявили жодних доказів жорстокого поводження. Так, при розгляді скарги заявника районний суд звернув увагу на дослідчі перевірки, проведені прокуратурою, заслухав покази слідчого, кількох свідків та переглянув відеозаписи показів заявника. Отже, ця частина заяви має бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

35. Заявник стверджував, що його затримання та тримання під вартою з 12 по 14 лютого 2006 року були незаконними. Він посилався на пункт 1 статті 5 Конвенції, відповідні частини якого передбачають таке:

«1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

...

(с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення...».

Прийнятність

36. Уряд доводив, що заявник у зв'язку зі своєю скаргою за пунктом 1 статті 5 Конвенції не вичерпав національні засоби юридичного захисту. Зокрема, він повинен був подати цивільний позов про відшкодування шкоди на підставі постанови суду від 21 червня 2007 року, якою визнавалося незаконне позбавлення його свободи у зазначений період.

37. В якості альтернативи Уряд також стверджував, що скаргу було подано з порушенням шестимісячного строку, який повинен був відраховуватися із 6 липня 2007 року, коли постанова суду від 21 червня 2007 року набрала законної сили.

38. Заявник доводив, що запропонований Урядом засіб юридичного захисту не був ефективним, та що він не був зобов'язаний його використовувати. Він також доводив, що

подавав скаргу в межах кримінального провадження, в якому остаточне рішення було постановлене 7 жовтня 2009 року. Він доводив, що за цих обставин шестимісячного строку було дотримано.

39. Суд зазначає, що він погодився із запереченням Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту за схожих обставин у згаданій справі «Орловський проти України» (Orlovskiy v. Ukraine) (пп. 55-61). У цій справі національний суд також визнав оскаржуване позбавлення свободи незаконним. Відповідну постанову було ухвалено 21 червня 2007 року, її не було оскаржено, а суди більше цього питання не розглядали. Відповідно від заявника очікувалось, що він скористається запропонованим Урядом засобом юридичного захисту. Оскільки не було конкретних обставин, які б звільняли заявника від цієї вимоги, Суд підтримує заперечення Уряду та відхиляє скаргу у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту відповідно до пунктів 1 та 4 статті 35 Конвенції. З огляду на зазначений висновок, Суд не вбачає необхідності у розгляді другого заперечення Уряду.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 ТА ПІДПУНКТУ «С» ПУНКТУ 3 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

40. Заявник скаржився на те, що на початковому етапі провадження він не мав доступу до захисника та що у той час він надав визнавальні покази внаслідок жорстокого поводження та порушення його права не свідчити проти себе. Він посилався на пункт 1 і підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, відповідні частини яких передбачають таке:

«1. Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи ... судом, який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. ...

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

...

(с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;...».

А. Прийнятність

41. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

42. Уряд доводив, що заявник чітко відмовився від свого права на захисника та що ця відмова відповідала статті 6 Конвенції. Національні суди законно ґрунтувалися на визнавальних показах заявника, а відсутність захисника на той час не вплинула на загальну справедливість провадження. Уряд доводив, що заявник добровільно зізнався у скоєнні вбивства та що його право не свідчити проти себе порушено не було.

43. Заявник наполягав на тому, що був незаконно позбавлений правової допомоги, що не було дотримано його права на захист та його права не свідчити проти себе та що докази, незаконно отримані у цей проміжок часу, були покладені в основу його засудження.

2. Оцінка Суду

44. У своїй практиці Суд наголошував на важливості стадії розслідування для підготовки кримінального провадження, оскільки отримані на цій стадії докази є основою судового розгляду злочину. У той же час, обвинувачений на цій стадії провадження часто опиняється в особливо вразливому становищі, наслідки якого ще більше посилюються тим фактом, що кримінально-процесуальне законодавство має тенденцію до подальшого ускладнення, зокрема в частині збирання та використання доказів. У більшості справ це конкретне вразливе становище може бути відповідним чином компенсоване лише за допомогою захисника, чие завдання, серед

іншого, полягає у допомозі в забезпеченні дотримання права обвинуваченого не свідчити проти себе. Забезпечення доступу до захисника на ранніх етапах є процесуальною гарантією, на якій Суд зосереджуватиме особливу увагу при розгляді питання про те, чи було провадженням зведено нанівець саму суть права не свідчити проти себе. У зв'язку з цим Суд зазначав, що право ув'язненого мати доступ до правової допомоги є основоположною гарантією проти жорстокого поводження. Усі винятки з реалізації цього права повинні бути чітко визначеними, а їхня дія має бути суворо обмежена в часі. Ці принципи набувають особливої важливості у справі, в якій висуваються серйозні обвинувачення (див. рішення «Сальдуз проти Туреччини» (*Salduz v. Turkey*) [ВП], заява № 36391/02, п. 54, ECHR 2008, з подальшими посиланнями).

45. З огляду на такі міркування Суд встановлював, що доступ до захисника має надаватися з першого допиту підозрюваного працівниками міліції, за винятком випадків, коли за конкретних обставин відповідної справи продемонстровано, що існують вагомі підстави для обмеження такого права. Навіть якщо вагомі підстави можуть у виняткових випадках виправдовувати відмову у доступі до захисника, таке обмеження, незважаючи на його підстави, не повинно невинувато порушувати права обвинуваченого за статтею 6 Конвенції. Право на захист буде в принципі непоправно порушено, якщо визнавальні показання особи, отримані під час допиту правоохоронними органами без доступу до захисника, використовуватимуться з метою її засудження (див. там само, п. 55).

46. Використання у кримінальному провадженні доказів, отриманих у порушення статті 3 Конвенції, порушує серйозні питання щодо справедливості такого провадження (див. рішення у справі «Яллох проти Німеччини» (*Jalloh v. Germany*) [ВП], заява № 54810/00, п. 105, ECHR 2006-IX). Що стосується використання доказів, отриманих у порушення права на відмову давати показання та права не свідчити проти себе за обставин, які не спричиняють порушення статті 3 Конвенції, Суд нагадує, що ці стандарти справедливого судового розгляду вимагають від сторони обвинувачення у кримінальній справі довести свої аргументи проти обвинуваченого без використання доказів, отриманих шляхом застосування методів примусу або насильства всупереч волі обвинуваченого (див. згадані рішення у справах «Яллох проти Німеччини» (*Jalloh v. Germany*), п. 100, та «Гефген проти Німеччини» (<...>), п. 168).

47. У цій справі сторони не заперечують, що 14 лютого 2006 року заявника було допитано в якості підозрюваного у скоєнні вбивства, а отже, він на той час мав право на захисника. Проте Уряд доводив, що заявник відмовився від цього права та що ця відмова відповідала Конвенції.

48. Суд нагадує, що стаття 6 Конвенції не забороняє особі відмовитися від свого права на правову допомогу. Проте для того, щоб відповідати Конвенції, відмова від такого права має надаватися у недвозначний спосіб та супроводжуватися мінімальними гарантіями, співмірними її значущості (див. рішення у справі «Дворський проти Хорватії» (*Dvorski v. Croatia*) [ВП], заява № 25703/11, п. 100, від 20 жовтня 2015 року, з подальшими посиланнями).

49. Суд не приймав відмови, які було підписано особою, що перебувала під вартою, за сумнівних обставин (див. рішення у справі «Балицький проти України» (*Balitskiy v. Ukraine*), заява № 12793/03, п. 39, від 3 листопада 2011 року), включаючи свавільне тримання під вартою в міліції (див. рішення у справі «Омельченко проти України» (*Omelchenko v. Ukraine*), заява № 34592/06, пп. 47-49, від 17 липня 2014 року). Суд неодноразово засуджував практику адміністративного затримання особи, прихованим мотивом якої було забезпечення можливості її допиту в якості підозрюваного у вчиненні кримінального злочину (там само, п. 49, з подальшими посиланнями). У зв'язку з цим доцільно підкреслити, що штучне продовження початкового строку тримання під вартою за допомогою адміністративного затримання позбавляє особу оперативного судового перегляду такого тримання під вартою та суперечить принципам правової визначеності та захисту від свавільного позбавлення свободи (див. рішення у справі «Олексій Михайлович Захаркін проти України» (*Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin v. Ukraine*), заява № 1727/04, пп. 84-91, від 24 червня 2010 року). Крім того, право на оперативний судовий перегляд затримання є важливою гарантією проти жорстокого поводження з особою, яку було взято під варту (див. рішення у справах «Аксой проти Туреччини» (*Aksoy v. Turkey*), від 18 грудня 1996 року, п. 76, Reports of Judgments and Decisions 1996-VI, та «Аквіліна проти Мальти» (*Aquilina v. Malta*) [ВП], заява № 25642/94, п. 49, ECHR 1999-III).

50. Повертаючись до допиту 14 лютого 2006 року, Суд зазначає, що заявник відмовився від свого права на захисника, коли провів дві доби під вартою в міліції у зв'язку зі стверджуваним адміністративним правопорушенням. Згодом національні суди встановили, що тримання під вартою було незаконним, зазначивши, що справу про стверджуване адміністративне правопорушення так ніколи і не було розглянуто компетентним органом (див. пункт 22). Так, Судові не було надано жодних доказів на підтвердження того, що тримання заявника під вартою впродовж цього проміжку часу ґрунтувалося на будь-яких законних підставах. Не було наведено жодних фактів або детальної інформації щодо обставин, за яких заявник вчинив стверджуване дрібне хуліганство, і які б вимагали його адміністративного затримання у період між скоєнням вбивства та його затриманням як підозрюваного у скоєнні вбивства. З огляду на свою практику у справах проти України з цього питання, Суд вважає, що ця справа є ще одним прикладом наявності повторюваної проблеми свавільного використання адміністративного затримання для забезпечення можливості допиту підозрюваного з порушенням належної законної процедури. Суд нагадує, що вже закликав Україну здійснити конкретні реформи, які могли б покласти край цій практиці (див. згадане рішення у справі «Балицький проти України» (*Balitskiy v. Ukraine*), пп. 51, 53 та 54, від 3 листопада 2011 року).

51. У згаданих справах «Балицький проти України» (*Balitskiy v. Ukraine*) та «Омельченко проти України» (*Omelchenko v. Ukraine*) Суд розглядав подібні скарги за обставин, коли слідчі неналежним чином кваліфікували дії особи як менш серйозне правопорушення, в результаті чого підозрювані не розуміли усіх наслідків своєї відмови від права на правову допомогу. Ці додаткові міркування не застосовуються до цієї справи. Тим не менш, Суд враховує той факт, що зазначена відмова заявника мала місце тоді, коли органами влади було свавільно позбавлено його свободи, а внаслідок цього - фактично позбавлено оперативного судового перегляду тримання його під вартою, що наражало його на небезпеку незаконного тиску та примусу. По суті, Судові не було надано жодних конкретних відомостей щодо того, що відбувалось із заявником впродовж дводенного строку тримання його під вартою в міліції. Крім того, ніщо не свідчить про те, що впродовж цього строку заявник був в змозі спілкуватися з адвокатом, який міг би пояснити йому особливості його процесуального статусу. Видається, що органи влади умисно тримали заявника у стані постійної невизначеності до моменту, коли вони вирішили з'ясувати його ставлення до питання про надання йому правової допомоги. З огляду на такі сумнівні обставини та на вразливе становище заявника у той час Суд не може дійти висновку, що заявник відмовився від свого права на захисника за обставин, які супроводжувалися мінімальними гарантіями, співмірними значущості такої відмови. Отже, Суд відхиляє твердження Уряду про те, що у розумінні Конвенції ця відмова була дійсною.

52. Невирішеним залишається питання про те, чи відсутність захисника могла бути виправдана винятковими обставинами справи. Проте Суд не вбачає жодних вагомих причин, які б могли виправдати відсутність захисника впродовж зазначеного проміжку часу. Отже, відсутність правової допомоги на той час не відповідала Конвенції.

53. Крім того, хоча немає доказів жорстокого поводження із заявником, обставини справи свідчать про те, що відсутність правової допомоги на початковому етапі розслідування зашкодила його праву на відмову від надання показів та праву не свідчити проти себе. Зокрема, через кілька днів заявник відмовився від первинних визнавальних показів та впродовж провадження в подальшому заявляв про свою невинуватість. Проте національні суди висловили довіру первинним визнавальним показам заявника, які було надано за сумнівних обставин за відсутності захисника. Ґрунтуючись на цих показах, суди визнали заявника винним, не розглянувши належним чином його твердження про порушення його процесуальних прав у відповідний час.

54. Наведених вище міркувань для Суду достатньо, аби дійти висновку, що було порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.

IV. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

55. Заявник також скаржився на інші порушення своїх конвенційних прав.

56. Суд розглянув ці скарги та вважає, що з урахуванням усіх наявних у нього матеріалів та належності оскаржуваних питань до сфери його компетенції, вони не виявляють жодних ознак порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї. Відповідно Суд

відхиляє їх як явно необґрунтовані відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

57. Статтею 41 Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

A. Шкода

58. Заявник вимагав 50000 євро відшкодування моральної шкоди.

59. Уряд стверджував, що ця вимога є безпідставною.

60. Суд вважає, що внаслідок подій, які призвели до встановлення порушення у цій справі, заявник вочевидь зазнав болю та страждань. Суд, постановляючи рішення на засадах справедливості, присуджує заявнику 2400 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

61. Заявник не подав жодних вимог за цим пунктом. Тому Суд не присуджує нічого.

C. Пеня

62. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо доступу до захисника на початковому етапі кримінального провадження, а решту скарг у заяві - неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові 2400 (дві тисячі чотириста) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої може бути додано три відсоткові пункти.

4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 10 грудня 2015 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Секретар

Клаудія ВЕСТЕРДІК

Голова

Ангеліка НУССБЕРГЕР

Публікації документа

- **Офіційний вісник України** від 20.05.2016 — 2016 р., № 37, стор. 92, стаття 1454